

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

Павлюк С.І.

кандидат економічних наук, доцент кафедри готельно-ресторанної справи та організації бізнесу,

Миколаївський національний аграрний університет

Туризм, на сьогодні, є чи не однією з найбільш галузей, що розвивається, відіграючи при цьому важливу роль у розвитку країни в цілому, регіону чи територіальної громади. Крім того, він розширює можливості, дозволяючи органам врядування на державному й місцевому рівні формулювати політику та розробляти ефективні стратегії його розвитку, а також сприяти конкурентоспроможності й стійкості території, одночасно приносячи користь місцевим територіальним громадам. У свою чергу громади відіграють важливу роль у сталому розвитку туристичних напрямків.

Як свідчить практика туризм має взаємозалежний зв'язок з навколишнім середовищем: з одного боку, навколишнє середовище має важливе значення для ефективного розвитку туризму (наприклад, наявний природний ландшафт приваблює людей, щоб останні відвідали те чи інше місце, а в майбутньому повернулися б знову); з іншого боку, туризм може стати фактором значного тиску та впливу на навколишнє середовище (навантаження на природні ресурси; забруднення; деградація екосистем; фізичний вплив людини та ін.). Слід відмітити, що, на жаль, негативні наслідки впливу туризму на природні ресурси, у більшості випадків переважають над позитивними.

Питанням присвяченим стійкому розвитку туризму приділено значну увагу в науковій літературі. Зокрема, колективом авторів [1] було узагальнено теоретико-методичні та практичні аспекти сталого туризму в Україні, у тому числі означено основні принципи сталого туризму. У свою чергу Г. Горіною [2] досліджено й проаналізовано існуючі стратегічні настанови та сучасні практики управління сталим розвитком туризму. Відповідно у роботі І. Єрко [1] розкрито роль сталого та безпечного розвитку туризму як одного з критеріїв трансформації

конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії. Слід відмітити, що серед вказаних досліджень не в повній мірі розглянуто екологічні аспекти розвитку туризму саме в територіальних громадах, що є досить актуальним наразі.

Так, І. Ілляшенко та інші [4] зазначають що, «громади грають ключову роль, активно взаємодіючи та приймаючи участь у впровадженні сталих практик у сфері туризму, а саме: управління природними ресурсами, збереження культурної спадщини та наданні екологічно освітніх програм для туристів, сприяючи сталому розвитку та збереженню навколишнього середовища».

Таким чином основними напрямками екологізації туризму в територіальних громадах є мінімізація негативного впливу на природу, підвищення культури та його охорони, взаємовідносин природи й людини, а також виховання відповідальності за майбутнє природи та навколишнього середовища.

Актуальності питання екологічних аспектів розвитку туризму в територіальних громадах набувають також під час ведення воєнних дій в Україні. За період з лютого 2022 року і до сьогодні «...вже зафіксовано понад 1500 випадків негативного впливу: пожежі на нафтобазах, АЗС, сміттєзвалищах, пошкодження об'єктів тепло- та водопостачання, промислових об'єктів, вплив на екосистеми тощо» [5]. Вплив таких випадків на елементи навколишнього середовища досить різноманітний – «...хімічне забруднення важкими металами через бомбардування, ущільнення ґрунту через пересування важкої техніки або вибухи тощо» [5]. Як наслідок, такі території можуть підлягати консервації на тривалий час, тобто вибути із господарського використання на невизначений період, з метою відновлення флори та фауни на такій ділянці відповідно до біоценозу території. Такі дії потребують як управлінських рішень, так і значних ресурсів, у першу чергу фінансових.

Відмітимо, що туризм може відігравати певну роль у сприянні захисту та збереженні навколишнього середовища. Завдяки прямим фінансовим надходженням від плати за вхід до заповідних територій та парків; податки, які

органи місцевого самоврядування використовують для фінансування охорони навколишнього середовища; грантові кошти від підприємств туристичного бізнесу й інших постачальників туристичних послуг, що використовуються на фінансування різних природоохоронних заходів та ін.

З огляду на зазначене, відмітимо, що органи місцевого самоврядування повинні розробляти стратегії сталого розвитку туризму, які б передбачали баланс економічних інтересів громади від цієї галузі та наслідками від її розвитку на територію та місцеве населення. Так, наприклад, туристи повинні відпочивати з найменшою кількістю пошкоджень туристичних об'єктів чи навколишнього середовища. Крім того, при плануванні програми відпочинку туристам слід мінімізувати їх вплив на місцеву економіку та соціальне життя місцевого населення. Якщо це готельно-ресторанна сфера, яка обслуговує туристів, то доцільним є обмеження їх діяльності в разі негативного впливу на навколишнє середовище.

Список використаних джерел

1. Соловій, І., Адамовський, О., & Дубовіч, І. (2023). Сталий туризм: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні. *Економіка та суспільство*, (50). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-79>.

2. Горіна Г. О. (2024). Сталий розвиток туризму: стратегічні настанови та практики управління. *Торгівля і ринок України*, (1(53)). <https://doi.org/10.33274/2079-4762-2023-53-1-52-63>.

3. Єрко, І. (2023). Сталий та безпечний розвиток туризму як один з критеріїв трансформації конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії. *Підприємництво та інновації*, (29), 7-13. <https://doi.org/10.32782/2415-3583/29.1>.

4. Ілляшенко, І., Шмігельська, Є., Медвідь, Г. (2023). Сталий туризм – роль громади в управлінні та збереженні природних ресурсів. *Наукові перспективи*. (11(41)). DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-11\(41\)-515-528](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-11(41)-515-528).

5. Екодія. URL : https://ecoaction.org.ua/1500-vypadkiv-shkody-dovkilliu.html?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjw99e4BhDiARIsAISE7P8a79G-qxENUbIk5rFl8p7XYreWKtJK15Gckrwybujv3-G2Wr_L7kaAgNQEALw_wcB.